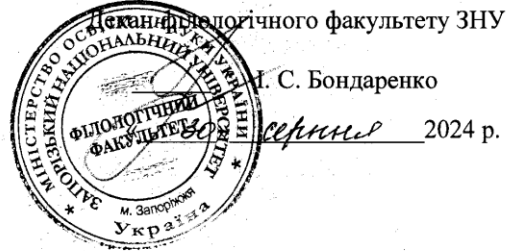

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

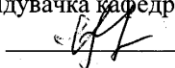
КУЛЬТУРА УСНОГО МОВЛЕННЯ

підготовки магістра
заочної форми здобуття освіти

освітньо-професійна програма «Українська мова та література»
спеціалізації 035.01 – Українська мова та література
спеціальності 035 Філологія
галузі знань 03 – гуманітарні науки

**ВИКЛАДАЧ: Сабліна Світлана Володимирівна, к.філол.н., доцент, доцент
кафедри української мови**

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри української мови

Протокол № 1 від 29" серпня 2024 р.
Завідувачка кафедри української мови
 Р.О. Христіанінова

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми
 В.М. Ніколашенко

2024 рік

Зв'язок з викладачем: *Сабліна Світлана Володимирівна*

E-mail: *sablina_sv@meta.ua*

Сезн ЗНУ повідомлення: *<https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12721>*

Телефон: *(061) 289-12-88*

Інші засоби зв'язку: *0959081471 (Telegram)*

Кафедра: *кафедра української мови, II корпус ЗНУ, ауд. 237*

1. Опис навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Культура усного мовлення» – поглибити системне уявлення студентів про культуру мовлення українців, літературно-мовні норми та їхній зв'язок з різними функційними стилями української мови.

Дисципліна «Культура усного мовлення», яка входить до вибіркового блоку (дисципліни вільного вибору студентів), становить собою курс культури усного і писемного мовлення на вищому етапі навчання студентів у теоретико-описовому і практично-тренувальному аспектах. У ньому розглядаються найбільш складні питання підвищення якості й ефективності українськомовної діяльності. Курс є завершальним складником вивчення писемної й усної культури мовлення, що провадиться на всіх етапах навчання під час вивчення сучасної української літературної мови та допоміжних лінгвістичних дисциплін. Він дає можливість узагальнити набуті студентами знання з культури мовлення, систематизувати їх і поглибити з урахуванням загальностильових і внутрішньостильових норм.

У переліку компонентів освітньо-професійної програми підготовки магістра дисципліна «Культура усного мовлення» є вибірковою і пов'язана з дисциплінами «Стилістика української мови», «Сучасна українська мова».

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
1	2	3
Статус дисципліни	Вибіркова	
Семестр	4 -й	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість годин	90	
Лекційні заняття	4 год.	
Семінарські / Практичні / Лабораторні заняття	4 год.	
Самостійна робота	82 год.	
Консультації	<i>очна консультація щосереди, кафедра української мови, II корпус ЗНУ, ауд. 237 або дистнційно в MOODLE, Telegram, телефоном 0959081471</i>	
Вид підсумкового семестрового контролю:	залік	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	<i>https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12721</i>	

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
1	2	3
ІК Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.	Методи: евристичний; дискусійного викладу; проблемна лекція; дослідницький, тренінгові вправи, мозковий штурм, case-метод.	Поточні контрольні заходи: підготовка індивідуального й групового наукового мініпроєкту; поточні й контрольні завдання в MOODLE; Підсумкові контрольні заходи: тестування в Google Forms, залік
ЗК-1 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК-2 Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК-3 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. ЗК-4 Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	Методи: евристичний, проблемна лекція, дослідницький, мозковий штурм. пояснювально-ілюстративний(інтерактивна лекція); тренінгові вправи.	Поточні контрольні заходи: навчальна мовленнєва ситуація, підготовка наукової доповіді або презентації з теми; розв'язання проблемної ситуації; підготовка індивідуального й групового наукового мініпроєкту; поточні й контрольні завдання в MOODLE. Поточні контрольні заходи: розв'язання проблемної ситуації; підготовка індивідуального й групового наукового мініпроєкту; поточні й контрольні завдання в MOODLE. Підсумкові контрольні заходи: контрольні завдання в MOODLE, тестування в Google Forms

СК-1 Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах. СК-2 Здатність осмислювати літературу як полісистему, розуміти еволюційний шлях розвитку вітчизняного і світового літературознавства.	Методи: дослідницький, пояснювально-ілюстративний(інтерактивна лекція, проблемна лекція); частково-пошуковий (бесіда); репродуктивний(робота з навчальною й науковою літературою); інтерактивні (тренінгові й рольові вправи).	Поточні контрольні заходи: підготовка індивідуального наукового мініпроєкту; поточні й контрольні завдання в MOODLE. Підсумкові контрольні заходи: тестування в Google Forms, залік
СК-3 Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.	Методи: дослідницький, пояснювально-ілюстративний(інтерактивна лекція, проблемна лекція); частково-пошуковий (бесіда); репродуктивний(робота з навчальною й науковою літературою); інтерактивні (тренінгові й рольові вправи).	Поточні контрольні заходи: підготовка індивідуального наукового мініпроєкту; поточні й контрольні завдання в MOODLE. Підсумкові контрольні заходи: тестування в Google Forms, залік
СК-4 Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.	Методи:репродуктивний(робота з навчальною й науковою літературою); інтерактивні (тренінгові й рольові вправи). Методи: пояснювально-ілюстративний(інтерактивна лекція, проблемна лекція); репродуктивний(робота з навчальною й науковою літературою); інтерактивні (тренінгові й рольові вправи).	Поточні контрольні заходи: формулювання наукової гіпотези, постановка й розв'язання наукового завдання; підготовка індивідуального наукового мініпроєкту; поточні й контрольні завдання в MOODLE.
СК-6 Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.	Методи: репродуктивний(робота з навчальною й науковою літературою); дослідницький, інтерактивні (тренінгові й рольові вправи).	Підсумкові контрольні заходи: тестування в Google Forms, залік
СК-7 Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.	Методи: репродуктивний(робота з навчальною й науковою літературою); дослідницький, інтерактивні (тренінгові й рольові вправи).	

СК-11	Здатність працювати автономно; планувати та управляти своїм часом		Поточні контрольні заходи: підготовка індивідуального наукового мініпроєкту; поточні й контрольні завдання в MOODLE.
СК-12	Здатність до особистісного та професійного розвитку		Підсумкові контрольні заходи: тестування в Google Forms, екзамен. Поточні контрольні заходи: підготовка індивідуального наукового мініпроєкту; поточні й контрольні завдання в MOODLE. Підсумкові контрольні заходи: тестування в Google Forms, залік

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Норми українського усного мовлення

Тема 1. Поняття про культуру мовлення. Мова й мовлення. Зміст поняття «Культура усного мовлення». Поняття мовної й мовленнєвої норми української мови. Мовленнєва культура в контексті сучасних реалій. Усний текст і вимоги до нього. Поняття «Екологія», «Лінгвоеккологія».

Тема 2. Складові комунікативної якості культури мови. Техніка мовлення як необхідна передумова словесної дії. Орфоепічна правильність мовлення. Інтонація та її види. Акустичні властивості звуків. Правила орфоепії голосних, приголосних, сполучень звуків. Позиційні й комбінаторні вияви фонем. Асиміляція приголосних. Наголос, правила наголошування слів.

Тема 3. Лексико-граматичні складові комунікативної якості культури мови. Граматична правильність мовлення. Точність мовлення. Логічність мовлення. Лексико-фразеологічне багатство й різноманітність мовлення. Чистота мовлення. Доречність мовлення. Мовні штампи, канцеляризм. Виразність мовлення.

Змістовий модуль 2

Складники культури усного мовлення

Тема 4. Мовні норми етикету при знайомстві ровесників, членів родини, офіційних осіб тощо. Мовнотилістичні настанови під час використання етикетних формул вітання, знайомства, прощання. Етикетні мовні формули згоди, відмови, побажань. Етикетні формули звертання в українській мові. Комплімент як різновид мовного етикету. Різновиди елементів українського антиетикету: забобони, прокльони, віщування, замовляння.

Тема 5. Телефонний мовленнєвий етикет. Різновиди реплік: початок та закінчення розмови, уточнювальні запитання та відповіді, формули привітання, подяки, звертання, повідомлення про себе.

Тема 6. Невербальні засоби спілкування. Невербальні сигнали, їх відображення в українській фразеології. Різновиди жестів. Усмішка, її різновиди. Мова тіла, жестикуляція в різних царинах професійної діяльності.

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
1	2	3	4	5
Лекція 1	<i>Тема 1. Поняття про культуру мовлення.</i>		1	<i>1 тиждень</i>
Практичне заняття 1	<i>Тема: Поняття про культуру мовлення.</i> Питання: 1.Мова й мовлення. Зміст поняття «Культура усного мовлення». 2.Поняття мовної й мовленнєвої норми української мови. 3.Мовленнєва культура в контексті сучасних реалій. 4.Усний текст і вимоги до нього. 5.Поняття «Екологія», «Лінгвоекотологія».		1	<i>1 тиждень</i>
Самостійна робота	<i>Тема: Поняття про культуру мовлення.</i> <i>Питання для розгляду</i> 1.Мова й мовлення. Зміст поняття «Культура усного мовлення». 2.Поняття мовної й мовленнєвої норми української мови. 3.Мовленнєва культура в контексті сучасних реалій. 4.Усний текст і вимоги до нього. 5.Поняття «Екологія», «Лінгвоекотологія». <i>Завдання:</i> 1. Завдання 1 на платформі MOODLE 2. Завдання 2 на платформі MOODLE	10		<i>1-2 тиждень</i>
Лекція 2	<i>Тема: Складові комунікативної якості культури мови.</i>		1	<i>1тиждень</i>
Практичне заняття 2	<i>Тема: Складові комунікативної якості культури мови.</i> <i>Питання для розгляду</i> 1.Техніка мовлення як необхідна передумова словесної дії. 2.Орфоепічна правильність мовлення. Інтонація та її види. 3.Акустичні властивості звуків. 3.1.Правила орфоепії голосних,		1	<i>1 тиждень</i>

	приголосних, сполучень звуків. 3.2.Позиційні й комбінаторні вияви фонем. 3.3.Асиміляція приголосних. 4.Наголос, правила наголошування слів.			
Самостійна робота	<i>Тема: Складові комунікативної якості культури мови.</i> <i>Питання для розгляду</i> 1.Техніка мовлення як необхідна передумова словесної дії. 2.Орфоепічна правильність мовлення. Інтонація та її види. 3.Акустичні властивості звуків. 3.1.Правила орфоепії голосних, приголосних, сполучень звуків. 3.2.Позиційні й комбінаторні вияви фонем. 3.3.Асиміляція приголосних. 4.Наголос, правила наголошування слів. <i>Завдання</i> Завдання 1 на платформі MOODLE Завдання 2 на платформі MOODLE		15	3-4 тиждень
Лекція 3	<i>Тема: Лексико-граматичні складові комунікативної якості культури мови.</i>		1	1 тиждень
Практичне заняття 3	<i>Тема: Лексико-граматичні складові комунікативної якості культури мови.</i> <i>Питання для розгляду:</i> 1.Грамматична правильність мовлення. Точність мовлення. Логічність мовлення. 2.Лексико-фразеологічне багатство й різноманітність мовлення. 3.Чистота мовлення. Доречність мовлення. 4.Мовні штампи, канцеляризм. Виразність мовлення.		1	1 тиждень
Самостійна робота	<i>Тема: Лексико-граматичні складові комунікативної якості культури мови.</i> <i>Питання для розгляду:</i> 1.Грамматична правильність мовлення. Точність мовлення. Логічність мовлення. 2.Лексико-фразеологічне багатство й різноманітність мовлення. 3.Чистота мовлення. Доречність мовлення. 4.Мовні штампи, канцеляризм. Виразність мовлення.		15	4-6 тиждень

	Завдання Завдання 1 на платформі MOODLE Завдання 2 на платформі MOODLE			
Лекція 4	Тема: Мовні норми етикету		1	1 тиждень
Практичне заняття 4	Тема: Мовні норми етикету Питання для розгляду: 1. Мовні норми етикету при знайомстві ровесників, членів родини, офіційних осіб тощо. 2. Мовностилістичні настанови під час використання етикетних формул вітання, знайомства, прощання. 3. Етикетні мовні формули згоди, відмови, побажань. 4. Етикетні формули звертання в українській мові. 5. Комплімент як різновид мовного етикету. 6. Різновиди елементів українського антиетикету: забобони, прокльони, віщування, замовляння.		1	1 тиждень
Самостійна робота	Тема: Мовні норми етикету Питання для розгляду: 1. Мовні норми етикету при знайомстві ровесників, членів родини, офіційних осіб тощо. 2. Мовностилістичні настанови під час використання етикетних формул вітання, знайомства, прощання. 3. Етикетні мовні формули згоди, відмови, побажань. 4. Етикетні формули звертання в українській мові. 5. Комплімент як різновид мовного етикету. 6. Різновиди елементів українського антиетикету: забобони, прокльони, віщування, замовляння. Завдання Завдання 1 на платформі MOODLE Завдання 2 на платформі MOODLE		20	6-9 тиждень
Самостійна робота	Тема: 5. Телефонний мовленнєвий етикет. 1.Різновиди реплік: початок та закінчення розмови, уточнювальні запитання та відповіді, формули привітання, подяки, звертання, повідомлення про себе. 2.Вимоги до складання, змісту та висловлення компліменту. 3.Зразки компліментних етикетних формул у творах українського красного письменства та приклади їх в усній народній творчості		10	10-11 тиждень

	українців. <i>Завдання</i> <i>Завдання 1 на платформі MOODLE</i> <i>Завдання 2 на платформі MOODLE</i>			
Самостійна робота	<i>Тема 6. Невербальні засоби спілкування.</i> 1.Невербальні сигнали, їх відображення в українській фразеології. 2.Різновиди жестів. 3. Усмішка, її різновиди. 4.Мова тіла, жестикуляція в різних сферах професійної діяльності. <i>Завдання</i> <i>Завдання 1 на платформі MOODLE</i> <i>Завдання 2 на платформі MOODLE</i>		10	12-14 тиждень

5. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання – коротке повідомлення	Питання для підготовки: пояснити зміст поняття «Культура усного мовлення». Поняття мовної й мовленнєвої норми української мови.	10 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, грамотно; 9-8 – думки викладені повно, логічно послідовно, допущені окремі незначні неточності; 7-6 – думки викладені не зовсім послідовно, допущено чимало неточностей; 5-4 – думки викладені непослідовно, допущено грубі помилки; 3-1 – матеріал викладений дуже поверхово, із порушенням логічних зв'язків, допущено чимало грубих помилок; 0 – завдання не виконане зовсім.	5
	Практичне завдання – виконання завдань, прикріплених до	Вимоги до виконання та оформлення: завдання орієнтовані на	За кожне правильно вписане і прокоментоване	15

	змістового модуля 1 (див. СЕЗН МУДЛ)	виявлення й аналіз мовних і мовленнєвих фактів	речення-приклад етикетної формули студент отримує 1,5 балів.	
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			20
2	Теоретичне завдання – коротке повідомлення	Питання для підготовки: пояснити орфоепічну правильність мовлення. Інтонація та її види. Акустичні властивості звуків. Правила орфоепії голосних, приголосних, сполучень звуків.	10 – думки викладені грунтовно, логічно послідовно, грамотно; 9-8 – думки викладені повно, логічно послідовно, допущені окремі незначні неточності; 7-6 – думки викладені не зовсім послідовно, допущено чимало неточностей; 5-4 – думки викладені непослідовно, допущено грубі помилки; 3-1 – матеріал викладений дуже поверхово, із порушенням логічних зв'язків, допущено чимало грубих помилко; 0 – завдання не виконане зовсім.	5
	Практичне завдання – виконання завдань, прикріплених до змістового модуля 2 (див. СЕЗН МУДЛ)	Вимоги до виконання та оформлення: завдання орієнтовані на виявлення й аналіз орфоепічних особливостей української мови	За кожне правильно виписане і прокоментоване речення-приклад етикетної формули студент отримує 1,5 балів.	15
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			20
3	Теоретичне завдання – коротке повідомлення	Питання для підготовки: Грамати́чна правильність мовлення. Точність мовлення. Логі́чність мовлення. Лексико- фразеологі́чне багатство й	10 – думки викладені грунтовно, логічно послідовно, грамотно; 9-8 – думки викладені повно, логічно послідовно, допущені окремі незначні неточності; 7-6 – думки викладені	5

		різноманітність мовлення. Чистота мовлення.	не зовсім послідовно, допущено чимало неточностей; 5-4 – думки викладені непослідовно, допущено грубі помилки; 3-1 – матеріал викладений дуже поверхово, із порушенням логічних зв'язків, допущено чимало грубих помилок; 0 – завдання не виконане зовсім.	
	Практичне завдання – написати твір-мініатюру (див. СЕЗН МУДЛ)	Вимоги до виконання та оформлення: написати власний твір-мініатюру на вільну тему з використанням якомога більшої кількості етикетних формул.	За правильно виконане завдання студент отримує 15 балів.	15
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			20
Усього за змістові модулі контр. заходів	6			60

6. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Теоретичне завдання	Питання для підготовки (див. питання до заліка в СЕЗН МУДЛ)	10 – думки викладені ґрунтовно, логічно послідовно, грамотно; 9-8 – думки викладені повно, логічно послідовно, допущені окремі незначні неточності; 7-6 – думки викладені не зовсім послідовно, допущено чимало неточностей; 5-4 – думки викладені непослідовно,	10

			допущено помилки; 3-1 – матеріал викладений дуже поверхово, із порушенням логічних зв'язків, допущено чимало грубих помилок; 0 – завдання не виконане зовсім.	
	Практичні завдання	Підготувати якісну презентацію на тему використання українських мовних етикетних формул у професійній діяльності майбутнього фахівця	25- 30 слайдів ґрунтовної презентації	10
			20 – виконане у повному обсязі без помилок; 19-16 – виконане з несуттєвими неточностями (відповідно 1–3); 15-11 – виконане в повному обсязі, але із кількома суттєвими помилками; 10-6 – виконане не в повному обсязі, з суттєвими помилками; 5-3 – виконане не в повному обсязі, з великою кількістю суттєвих помилок; 2-1 – виконане частково, з великою кількістю помилок; 0 – не виконане зовсім.	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

7. Рекомендована література

Основна

1. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. Київ : Либідь, 1991.
2. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. Львів : Світ, 1990.

3. Винницький В. М. Українська акцентна система : становлення, розвиток. Львів : Біблос, 2002.
4. Волкотруб Г. Й. Практична стилістика сучасної української мови. Використання морфологічних засобів мови. Київ : ТОВ «ЛДЛ», 1998.
5. Волощак М. Неправильно – правильно. Довідник з українського слововживання. За матеріалами засобів масової інформації. Київ : Просвіта, 2003.
6. Літературна норма і мовна практика : монографія / За ред. С. Я. Єрмоленко. Ніжин : ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2013.
7. Микитюк О. Р. Культура мовлення : особливості, завдання, цікавинки : навч. посібник. Львів, 2014.
8. Пилинський М. М. Мовна норма і стиль. Київ : Наук. думка, 1978.
9. Українська мова : унормування, розунормування, перевнормування (1920 – 2015) / Зредагував С. Вакуленко за участі К. Каруник. Харків : Харків. історико-філол. тово, 2018.
10. Фаріон І. Д. Мовна норма : знищення, пошук, віднова (Науково-навчальне видання) : монографія. Вид. 2-е, доп. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2010.

Додаткова

1. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити. Львів : Світ, 1994.
2. Бирик С. П. Усна літературна мова в українській культурі повсякдення. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2013.
3. Гливінська Л. Українська мова. Фонетика. Орфоепія : навч. посібн. Київ : Логос, 2009.
4. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Київ : КММ, 2014.
5. Жуйкова М. В. Динамічні процеси у фразеологічній системі східнослов'янських мов : монографія. Луцьк : РВВ «Вежа», 2007.
6. Клименко Н. Ф., Карпіловська Є. А., Кислюк Л. П. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі : монографія. Київ : ВД Дмитра Бураго, 2008.
7. Німчук В. Проблеми українського правопису в ХХ ст. Київ : Наук. думка, 1999.
8. Пазяк О. М., Кисіль Г. Г. Українська мова і культура мовлення : навч. посібник. Київ : Вища шк., 1995.
9. Пентиліук М. І. Культура мови і стилістика. Київ : Вежа, 1994.
10. Томан І. Мистецтво говорити. Київ: Політвидав України, 1989.

Інформаційні ресурси

1. Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Граматика української мови. Морфологія : підручник. Київ : Либідь, 1993. 336 с. URL : <http://uareferats.com/index.php/book/details/232>
2. Електронні підручники з сучасної української літературної мови. URL : <http://www.mova.info/pidruchn.aspx>
<http://ukrainskamova.narod.ru>
3. Сильові різновиди української мови. *Ізборник*. URL : <http://litopys.org.ua>
4. Українські словники on-line (тлумачний, орфографічний, російсько-український, словник сталих виразів, словник української мови). URL : <http://www.rozum.org.ua>
5. Український правопис із гіперпосиланнями. URL : http://www.ulif.org.ua/data/?fbclid=IwAR3cpjQjwPyp_eZOF2cEC5FwZ9Wv7wNXacQFnVHJgwiuki4jdwRfBnmR9Ec